

ТИПОВА ПРОГРАМА підвищення кваліфікації педагогічних працівників «Інклюзивне навчання в закладах освіти»

Розробник(и): ГО «ІППО» ЄДРПОУ 43771659

Рецензент(и): в.о. директора ГО "ІППО" Новіков О. Ф.

Термін дії програми: з 2025 до 2030 року

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність типової програми – Актуальність програми визначається розвитком інклюзивної освіти, необхідністю забезпечення рівного доступу до якісної освіти для осіб з особливими освітніми потребами та формування інклюзивної культури в закладах освіти.

Цільова група: Педагогічні працівники закладів загальної середньої та дошкільної освіти, асистенти вчителів, практичні психологи, соціальні педагоги.

Обсяг (тривалість): Загальний обсяг підвищення кваліфікації за цією програмою в межах одного освітнього циклу становить від 2 до 30 годин (0,06–1 кредит ЄКТС) та визначається індивідуально залежно від кількості обраних слухачем освітніх компонентів (тем). Слухач може проходити програму повторно, обираючи нові теми. У кожному випадку у сертифікаті зазначається фактично пройдений обсяг годин та тематика навчання.

Особливості реалізації програми – Програма має модульну структуру та реалізується у вигляді окремих освітніх циклів. У межах одного освітнього циклу слухач обирає одну або кілька тем відповідно до власних освітніх потреб. Кожна тема є логічно завершеним освітнім компонентом та може реалізовуватися автономно. Підсумковий обсяг підвищення кваліфікації в межах одного циклу формується шляхом накопичення обраних тем і становить від 2 до 30 годин. Слухач може проходити програму повторно, обираючи нові теми. За результатами кожного освітнього циклу видається окремий документ про підвищення кваліфікації із зазначенням фактично пройдених годин та тематики навчання.

Форма (форми) підвищення кваліфікації: дистанційна

Мета підвищення кваліфікації – Формування професійної готовності педагогічних працівників до організації інклюзивного освітнього середовища.

Завдання підвищення кваліфікації:

- Ознайомлення з нормативно-правовими засадами інклюзивної освіти
- Розвиток навичок індивідуалізації навчання
- Організація командної роботи фахівців супроводу

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться:

- інклюзивна
- психолого-педагогічна
- комунікативна

- соціальна

Очікувані результати підвищення кваліфікації: Слухачі зможуть створювати безпечне інклюзивне освітнє середовище, адаптувати навчальні матеріали та ефективно взаємодіяти з учасниками освітнього процесу.

Оцінювання результатів підвищення кваліфікації – Оцінювання здійснюється на основі виконання рекомендованих практичних та самостійних завдань, участі в проєктній діяльності, тестування або підсумкової роботи відповідно до програми.

Документ про підсумки підвищення кваліфікації – Сертифікат або свідоцтво про підвищення кваліфікації встановленого зразка із зазначенням теми, обсягу годин та кредитів ЄКТС відповідно до вимог законодавства

2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Навчально-тематичний план відображає перелік можливих курсів (тем), що реалізуються в межах програми. Проходження всіх тем, наведених у плані, не є обов'язковим. Кожна тема є окремим освітнім компонентом і може реалізовуватися автономно.

№	Назва теми	Лекції, год	Самостійна робота, год (мін.-макс.)	Усього, год (мін.-макс.)
1	Інклюзивна освіта – від основ до практики. Нормативно-правові засади.	1	1-29	2-30
2	Інклюзивна освіта – від основ до практики. Нормативно-правові засади.	1	1-29	2-30
3	Інклюзія. Індивідуальна програма розвитку дитини.	1	1-29	2-30
4	Методики навчання і розвитку дітей з ООП. Корекційна спрямованість в інклюзії.	1	1-29	2-30
5	Інклюзія. Корекційно-розвиткова робота.	1	1-29	2-30
6	Організація роботи з дітьми з ООП. Інклюзія.	1	1-29	2-30
7	Індивідуальний план навчання дітей з ООП.	1	1-29	2-30
8	Ефективна робота в інклюзивному просторі.	1	1-29	2-30
9	Педагогічні підходи в роботі з дітьми з ООП	1	1-29	2-30
10	Статеве виховання школярів з особливими потребами. Інклюзія.	1	1-29	2-30
11	Організація інклюзивного простору для дітей з розладами аутистичного спектра РАС	1	1-29	2-30
12	Особливості утримання уваги дітей з особливими освітніми потребами.	1	1-29	2-30
13	Організація інклюзивного середовища для дітей з затримкою психічного розвитку	1	1-29	2-30
14	Корекція у змішаному навчанні - від теорії до практики. Інклюзія.	1	1-29	2-30
15	Методичні системи та технології в інклюзивному навчанні	1	1-29	2-30
16	Розвиток емоційного інтелекту у дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзії	1	1-29	2-30
17	Інклюзія. Сенсорна інтеграція учнів з особливими освітніми потребами.	1	1-29	2-30
18	Інклюзія. Нові підходи викладання для дітей з ООП.	1	1-29	2-30

№	Назва теми	Лекції, год	Самостійна робота, год (мін.-макс.)	Усього, год (мін.-макс.)
19	Інклюзія. Організація роботи з індивідуальними програмами.	1	1-29	2-30
20	Інклюзія. Особливості роботи вчителя-логопеда в групі дітей з ООП.	1	1-29	2-30
21	Ефективна професійна діяльність з дітьми з ООП. Інклюзія.	1	1-29	2-30
22	Алгоритми діяльності учасників інклюзивного простору. Розкриття ключових питань.	1	1-29	2-30
23	Особливості та головні етапи розробки індивідуальної програми навчання для дітей з ООП.	1	1-29	2-30
24	Принципи індивідуалізації процесу інклюзивного навчання.	1	1-29	2-30
25	Співпраця вчителя та асистента на уроці в інклюзивному просторі.	1	1-29	2-30
26	Основи результативного навчання дітей з ООП. Вправи, техніки і методики для корекційних уроків.	1	1-29	2-30
27	Інклюзія 'на часі'. Нововведення у нормативці в умовах воєнного часу	1	1-29	2-30
28	Вплив воєнних дій в Україні на психічне здоров'я дітей та підлітків. Практичний аспект організації освітнього процесу для дітей з особливими освітніми потребами.	1	1-29	2-30
29	Асистент вчителя та вихователя. Підвищення кваліфікації	1	1-29	2-30
30	Організація інклюзивного навчання дітей з ООП під час воєнного стану.	1	1-29	2-30
31	Сенсорні особливості та сенсорна інтеграція дітей з ООП	1	1-29	2-30
32	Супровід дітей з ООП в умовах інклюзивної освіти.	1	1-29	2-30
33	Спектр інклюзії в закладі дошкільної освіти	1	1-29	2-30
34	Інклюзія. Практичні аспекти у роботі 2025.	1	1-29	2-30
35	Будуємо мости до успіху: інклюзивна освіта для дітей з ООП в умовах воєнного стану.	1	1-29	2-30
36	Модифікація індивідуального плану розвитку дітей з ООП. Принципи та алгоритми роботи	1	1-29	2-30
37	Педагогічні підходи у роботі з дітьми з ООП	1	1-29	2-30
38	Інклюзія без ілюзії	1	1-29	2-30
39	Співпраця з батьками як елемент успішного навчання дітей з ООП	1	1-29	2-30
40	Ефективна мотивація учнів з ООП до навчання	1	1-29	2-30
41	Організація освітнього процесу для дітей з ДЦП у ЗЗСО.	1	1-29	2-30
42	«Тренажери для мозку». Вправи на розвиток уваги, пам'яті, мислення.	1	1-29	2-30
43	Підтримка дітей з ООП в освітньому процесі. Партнерська взаємодія та співпраця з батьками	1	1-29	2-30
44	Практика в роботі з дітьми з порушенням опорно-рухового апарату. Інклюзія.	1	1-29	2-30

№	Назва теми	Лекції, год	Самостійна робота, год (мін.-макс.)	Усього, год (мін.-макс.)
45	Потреби учнів з ООП та забезпечення індивідуального підходу.	1	1-29	2-30
46	Вправи на розвиток уваги, пам'яті, мислення для учнів з ООП. «Тренажери для мозку».	1	1-29	2-30
47	Інклюзивні практики в дошкільних закладах: світовий досвід і українська реальність	1	1-29	2-30
48	Інклюзія і дистанційне навчання: розробка стратегій для дітей з ООП.	1	1-29	2-30
49	Цифрова трансформація освіти: роль штучного інтелекту в модернізації навчального процесу	1	1-29	2-30
50	Як успішно працювати з дитиною з ООП: практичні аспекти інклюзії.	1	1-29	2-30
51	Ведення документації асистента вчителя в інклюзії.	1	1-29	2-30
52	Стратегії навчання дітей з мовленнєвими порушеннями у початковій школі.	1	1-29	2-30
53	Особливості адаптації та модифікації освітніх матеріалів у ЗДО. Моделі співпраці вихователя та асистента вихователя	1	1-29	2-30
54	Освітні стратегії для успішного здобуття дошкільної освіти дітьми з ООП. Інклюзія.	1	1-29	2-30
55	Ведення документації асистента вихователя в інклюзії.	1	1-29	2-30
56	Дидактика у корекційній роботі когнітивних процесів з дітьми з ООП - практичне спрямування.	1	1-29	2-30
57	Командна і міждисциплінарна взаємодія при організації інклюзивного навчання для дітей з ООП	1	1-29	2-30
58	Як успішно реалізувати ІПР у командній співпраці - інклюзивна компетентність	1	1-29	2-30
59	Методи та прийоми роботи вихователя, асистента вихователя з дошкільниками, які потребують III-IV рівнів підтримки у закладі освіти	1	1-29	2-30
60	Статеве виховання та сексуальна освіта для дітей що потребують додаткової підтримки в освітньому процесі.	1	1-29	2-30
61	Статеве виховання та сексуальна освіта для дітей що потребують додаткової підтримки в освітньому процесі. Інклюзія.	1	1-29	2-30
62	Особливості укладання індивідуальної програми розвитку здобувача освіти: цілі, завдання та їх реалізація. Інклюзія.	1	1-29	2-30
63	Створення інклюзивного середовища: стратегії і практики.	1	1-29	2-30
64	Подолання перешкод та забезпечення успішності в інклюзивній освіті.	1	1-29	2-30
65	Категорії освітніх труднощів у дітей з ООП та рівні підтримки у закладі освіти.	1	1-29	2-30
66	Арттерапія в роботі з дітьми та підлітками в освітньому просторі	1	1-29	2-30

№	Назва теми	Лекції, год	Самостійна робота, год (мін.-макс.)	Усього, год (мін.-макс.)
67	Підготовка педагогів до роботи в інклюзивних класах: досвід Фінляндії та України.	1	1-29	2-30
68	Невидимі бар'єри: як розпізнати і підтримати дитину з тривожним розладом в інклюзивному середовищі	1	1-29	2-30
69	Особливості укладання ІПР для здобувачів освіти з ООП середніх та старших класів.	1	1-29	2-30
70	Як правильно визначати довгострокові та короткострокові цілі в ІПР; психолого-педагогічний супровід здобувачів з ООП	1	1-29	2-30
71	Інклюзивна освіта для дітей з аутизмом: виклики і ресурси школи	1	1-29	2-30
72	Комунікація, сенсорика й поведінка: що педагог має знати про дитину з аутизмом.	1	1-29	2-30
73	Інклюзивне навчання: розвиток мовлення у дітей, від норми до порушень.	1	1-29	2-30
74	Співпраця ІРЦ та закладу освіти у системі підвищення фахової компетентності педагогів	1	1-29	2-30
75	Каністерапія як ресурс емоційної стабілізації та психофізичної підтримки дітей в освітньому середовищі	1	1-29	2-30
76	Інклюзивне фізичне виховання в контексті державних стандартів та Національної рамки кваліфікацій.	1	1-29	2-30
77	Практики емоційної підтримки дітей із залученням собак у закладах освіти.	1	1-29	2-30
78	Інклюзивна культура закладу освіти: партнерська взаємодія з фахівцями ІРЦ.	1	1-29	2-30
79	Від шаблону до адаптованого матеріалу: ІІІ-інструменти асистента вчителя для дітей з ООП	1	1-29	2-30
80	Асистент вчителя в епоху ІІІ: як створювати індивідуальні матеріали для дітей з ООП швидко і точно	1	1-29	2-30

3. ЗМІСТ ТИПОВОЇ ПРОГРАМИ

Тема 1. Інклюзивна освіта - від основ до практики. Нормативно-правові засади.

Ключові питання теми: Розкриття змісту поняття «інклюзивна освіта»; визначити умови впровадження інклюзивної освіти в Україні.

Тема 2. Інклюзивна освіта - від основ до практики. Нормативно-правові засади.

Ключові питання теми: Розкриття змісту поняття «інклюзивна освіта»; визначити умови впровадження інклюзивної освіти в Україні.

Тема 3. Інклюзія. Індивідуальна програма розвитку дитини.

Ключові питання теми: Висвітлення суті, особливостей та основних етапів складання індивідуальної програми розвитку дитини командою супроводу. Узагальнення та систематизація теоретичного матеріалу та практичного досвіду дасть можливість вибудувати єдині підходи до складання ІПР.

Тема 4. Методики навчання і розвитку дітей з ООП. Корекційна спрямованість в інклюзії.

Ключові питання теми: Інклюзивне навчання-це системний процес налагодженої взаємодії усіх учасників освітнього процесу. Ефективність його залежить від усвідомлення переваг інклюзивного навчання для усіх учасників освітнього процесу діти з ООП усі діти закладу освіти педагоги батьки.

Тема 5. Інклюзія. Корекційно-розвиткова робота.

Ключові питання теми: перед тим як проводити корекцію будь яких психологічних процесів, нам необхідно дослідити саме ці процеси, їх рівень розвитку, сильні і слабкі сторони дитини, саме для того, аби розуміти, що нам необхідно коригувати, керуючись слабкими сторонами, і на що спиратись як на основу, керуючись сильними сторонами дитини. Корекційна складова є основою інклюзивного навчання. Якщо у дитини не розвинена когнітивна та емоційно-вольова сфери, то результативність буде мінімальною, а дитина втрачатиме час і суттєво відрізнятиметься від своїх однолітків, що приводить до додаткових негативних наслідків. Для забезпечення високого рівня здійснення навчальної діяльності школярів, попередження й усунення неуспішності учнів кожен практичний психолог повинен досконало володіти прийомами розвитку, корекції й удосконалювання пізнавальних процесів школяра. Серед переліку питань будуть розглянуті наступні: 1. Новітні методики , якими оснащені ІРЦ для повноцінної діагностики дитини та виявлення ООП. 2. Корекційно-освітні напрямки. 3. Принципи побудови корекційно-розвиткового заняття. 4. Структура корекційно-розвиткового заняття. 5. Корекція розвитку уваги. 6. Корекція розвитку пам'яті. 7. Корекція розвитку мислення. 8. Корекція розвитку уяви. 9. Корекція розвитку емоційно-вольової сфери.

Тема 6. Організація роботи з дітьми з ООП. Інклюзія.

Ключові питання теми: Чим глибше ми занурюємося в інклюзивне середовище, тим більше питань перед нами постає. Тому ми проведемо вебінар у форматі «питання - відповідь». Всі учасники можуть поставити запитання під час роботи. Ви зможете отримати короткі відповіді на найбільш популярні питання, які стосуються роботи з дітьми, які мають особливі освітні потреби. В матеріалах до конференції Ви знайдете законодавчу базу, правові акти, які допоможуть Вам в роботі. Більш того - виписані чіткі алгоритми діяльності для учасників інклюзивного освітнього середовища: вихователів і вчителів; адміністративних працівників керівника закладу і заступника; асистента вчителя; спеціалістів, які забезпечують корекційно-розвитковий процес; батьків. Також в матеріалах до вебінара Ви знайдете повноваження інклюзивно-ресурсного центру та перелік питань, з якими можна звертатися до спеціалістів ІРЦ.

Тема 7. Індивідуальний план навчання дітей з ООП.

Ключові питання теми: Правильно використовувати висновки комплексної оцінки розвитку дитини для індивідуалізації процесу навчання, зокрема для розробки і реалізації ІПР

Тема 8. Ефективна робота в інклюзивному просторі.

Ключові питання теми: Чим глибше ми занурюємося в інклюзивне середовище, тим більше питань перед нами постає. Посада асистента вчителя входить до Переліку педагогічних посад, що дозволяє втілити інклюзивне навчання в повній мірі, за умови виконання кожним учасником освітнього процесу своїх безпосередніх обов'язків. Спільні дії вчителя і асистента на різних етапах освітнього процесу допомагає дітям з особливими освітніми потребами і класу в цілому здобути ефективні знання та вміння, що сприятимуть розвитку особистості і відкриватимуть нові можливості. Асистент допомагає вчителю організувати і проводити навчальний процес. Цей спеціаліст допомагає дитині з ООП на уроках, а

коли вчитель проводить пояснення дитині, яка перебуває на інклюзивному навчанні, асистент працює з класом. Такий злагоджений механізм забезпечує освітній процес. В матеріалах до вебінара Ви знайдете законодавчу базу, правові акти, які допоможуть Вам в роботі. Більш того - вписані чіткі алгоритми діяльності для учасників інклюзивного освітнього середовища.

Тема 9. Педагогічні підходи в роботі з дітьми з ООП

Ключові питання теми: - Хто такі діти з ООП - Налагодження контакту між всіма учасниками інклюзивного процесу - Практичні поради

Тема 10. Статеве виховання школярів з особливими потребами. Інклюзія.

Ключові питання теми: Обговорення фізіологічних, емоційних особливостей дитячого та підліткового віку; підняття питання цінностей, які ми хочемо передати, з урахуванням соціокультурних норм та правил; розвивати компетентність та інфо обізнаність педагогів з питання секстини та сексторшингу; зменшити рівень «табуїзованості» даної теми, та міфів що її оточують.

Тема 11. Організація інклюзивного простору для дітей з розладами аутистичного спектра РАС

Ключові питання теми: Відомо, що перебування дітей з особливими освітніми потребами у закладах освіти супроводжується різноманітними труднощами, які можуть ускладнювати процес їх послідовного навчання. І однією з найскладніших для педагогів категорій є діти з розладами аутистичного спектра РАС. Питання організації освітнього середовища для дітей з розладами аутистичного спектра РАС в усьому світі є досить актуальним. Адже вони суттєво відрізняються від дітей будь-якої іншої категорії. Тому виникає необхідність створення сприятливих умов для фізичного, інтелектуального та соціального розвитку таких дітей, їх реабілітації і інтеграції в суспільство.

Тема 12. Особливості утримання уваги дітей з особливими освітніми потребами.

Ключові питання теми: Діти з особливими освітніми потребами дуже часто мають порушення рівнів уваги, їм важко зосереджуватися тривалий час, тому педагоги, що працюють в інклюзивних класах мають зважати на такі моменти поведінки учнів з ООП та вчасно знаходити варіанти допомоги й тренування уважності на уроках. Розуміння особливостей таких дітей є запорукою створення безпечного освітнього середовища та змоги поліпшити динаміку розвитку всього класу.

Тема 13. Організація інклюзивного середовища для дітей з затримкою психічного розвитку

Ключові питання теми: Передумовою успішного навчання та виховання дітей з особливими освітніми потребами перш за все є комплексне розуміння педагогічними працівниками причин та наслідків виникнення тих чи інших порушень у розвитку дитини. Тому, вкрай важливо, щоб педагогічні працівники вміли визначати та обирати найбільш придатні освітні стратегії, знали технології навчання, способи їх адаптації, оцінювали вплив деяких методів/способів роботи на дитину і, відповідно, вирішували, які з них являються найбільш актуальними та ефективними для впровадження в систему інклюзивної освіти.

Тема 14. Корекція у змішаному навчанні - від теорії до практики. Інклюзія.

Ключові питання теми: 1. Розглянути питання дистанційного онлайн уроку та втілення корекції в онлайн форматі 2. Розглянути питання яким же чином нам співпрацювати з батьками під час онлайн корекції 3. Розглянути питання щодо результатів, які ми очікуємо від роботи 4.

Познайомити учасників з матеріалами, які можна використовувати в роботі 6. Спонукає учасників до творчих пошуків та особистісного самовдосконалення

Тема 15. Методичні системи та технології в інклюзивному навчанні

Ключові питання теми: Класифікація дидактичних методів є однією зі складних проблем теорії навчання. Вже були спроби класифікувати ці методи на основі різноманітних критеріїв. Однак усі ці класифікації виявилися мало корисними для педагогічної практики. Тому, коли йдеться про характеристику загальнодидактичних методів, викоремлюють ті з них, які використовують у вивченні всіх навчальних дисциплін незалежно від їхньої специфіки, та які відрізняються певною своєрідністю і деякими власними ознаками.

Тема 16. Розвиток емоційного інтелекту у дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзії

Ключові питання теми: Розкрити питання емоційного інтелекту та субкомпонентів, які характеризують структуру EQ; • Познайомити учасників з практичними підходами до розвитку емоційного інтелекту; • Ознайомити освітян з можливостями та ідеями щодо використання цікавих ігор для розвитку емоційного інтелекту: від теорії до практичного створення гри; • Ознайомити педагогічних працівників з авторськими напрацюваннями дидактичних ігор для розвитку емоційного інтелекту, поділитись практичними порадами та техніками.

Тема 17. Інклюзія. Сенсорна інтеграція учнів з особливими освітніми потребами.

Ключові питання теми: В умовах інклюзивної освіти кожній дитині з особливими освітніми потребами необхідно забезпечити індивідуальний підхід і відповідну програму розвитку. Для гармонійного розвитку особистості дитини важливо враховувати особливості розвитку сенсорних процесів, починаючи з раннього віку.

Тема 18. Інклюзія. Нові підходи викладання для дітей з ООП.

Ключові питання теми: Чим глибше ми занурюємося в інклюзивне середовище, тим більше питань перед нами постає. Тому ми проведемо вебінар у форматі «питання - відповідь». Всі учасники можуть поставити запитання під час роботи. Ви зможете отримати короткі відповіді на найбільш популярні питання, які стосуються роботи з дітьми, які мають особливі освітні потреби. В матеріалах до конференції Ви знайдете законодавчу базу, правові акти, які допоможуть Вам в роботі. Більш того - вписані чіткі алгоритми діяльності для учасників інклюзивного освітнього середовища: вихователів і вчителів; адміністративних працівників керівника закладу і заступника; асистента вчителя; спеціалістів, які забезпечують корекційно-розвитковий процес; батьків. Також в матеріалах до вебінара Ви знайдете повноваження інклюзивно-ресурсного центру та перелік питань, з якими можна звертатися до спеціалістів ІРЦ.

Тема 19. Інклюзія. Організація роботи з індивідуальними програмами.

Ключові питання теми: Чим глибше ми занурюємося в інклюзивне середовище, тим більше питань перед нами постає. Тому ми проведемо вебінар у форматі «питання - відповідь». Всі учасники можуть поставити запитання під час роботи. Ви зможете отримати короткі відповіді на найбільш популярні питання, які стосуються роботи з дітьми, які мають особливі освітні потреби. В матеріалах до конференції Ви знайдете законодавчу базу, правові акти, які допоможуть Вам в роботі. Більш того - вписані чіткі алгоритми діяльності для учасників інклюзивного освітнього середовища: вихователів і вчителів; адміністративних

працівників керівника закладу і заступника; асистента вчителя; спеціалістів, які забезпечують корекційно-розвитковий процес; батьків. Також в матеріалах до вебінара Ви знайдете повноваження інклюзивно-ресурсного центру та перелік питань, з якими можна звертатися до спеціалістів ІРЦ.

Тема 20. Інклюзія. Особливості роботи вчителя-логопеда в групі дітей з ООП.

Ключові питання теми: 1 нормативно-правові документи з питань організації роботи логопедів навчання у закладах освіти; 2 основні аспекти системного супроводу учнів; 3 роль вчителя-логопеда у команді психолого-педагогічного супроводу; 4 напрямки співпраці вчителя-логопеда з вихователями та вузькими спеціалістами ЗДО; 5 поради для успішної взаємодії з батьками дитини.

Тема 21. Ефективна професійна діяльність з дітьми з ООП. Інклюзія.

Ключові питання теми: Чим глибше ми занурюємося в інклюзивне середовище, тим більше питань перед нами постає. Тому ми проведемо вебінар у форматі «питання - відповідь». Всі учасники можуть поставити запитання під час роботи. Ви зможете отримати короткі відповіді на найбільш популярні питання, які стосуються роботи з дітьми, які мають особливі освітні потреби. В матеріалах до конференції Ви знайдете законодавчу базу, правові акти, які допоможуть Вам в роботі. Більш того - виписані чіткі алгоритми діяльності для учасників інклюзивного освітнього середовища: вихователів і вчителів; адміністративних працівників керівника закладу і заступника; асистента вчителя; спеціалістів, які забезпечують корекційно-розвитковий процес; батьків. Також в матеріалах до вебінара Ви знайдете повноваження інклюзивно-ресурсного центру та перелік питань, з якими можна звертатися до спеціалістів ІРЦ.

Тема 22. Алгоритми діяльності учасників інклюзивного простору. Розкриття ключових питань.

Ключові питання теми: Чим глибше ми занурюємося в інклюзивне середовище, тим більше питань перед нами постає. Тому ми проведемо вебінар у форматі «питання - відповідь». Всі учасники можуть поставити запитання під час роботи. Ви зможете отримати короткі відповіді на найбільш популярні питання, які стосуються роботи з дітьми, які мають особливі освітні потреби. В матеріалах до конференції Ви знайдете законодавчу базу, правові акти, які допоможуть Вам в роботі. Більш того - виписані чіткі алгоритми діяльності для учасників інклюзивного освітнього середовища: вихователів і вчителів; адміністративних працівників керівника закладу і заступника; асистента вчителя; спеціалістів, які забезпечують корекційно-розвитковий процес; батьків. Також в матеріалах до вебінара Ви знайдете повноваження інклюзивно-ресурсного центру та перелік питань, з якими можна звертатися до спеціалістів ІРЦ.

Тема 23. Особливості та головні етапи розробки індивідуальної програми навчання для дітей з ООП.

Ключові питання теми: Висвітлення суті, особливостей та основних етапів складання індивідуальної програми розвитку дитини командою супроводу. Узагальнення та систематизація теоретичного матеріалу та практичного досвіду дасть можливість вибудувати єдині підходи до складання ІПР.

Тема 24. Принципи індивідуалізації процесу інклюзивного навчання.

Ключові питання теми: Правильно використовувати висновки комплексної оцінки розвитку дитини для індивідуалізації процесу

навчання, зокрема для розробки і реалізації ІПР

Тема 25. Співпраця вчителя та асистента на уроці в інклюзивному просторі.

Ключові питання теми: Чим глибше ми занурюємося в інклюзивне середовище, тим більше питань перед нами постає. Посада асистента вчителя входить до Переліку педагогічних посад, що дозволяє втілити інклюзивне навчання в повній мірі, за умови виконання кожним учасником освітнього процесу своїх безпосередніх обов'язків. Спільні дії вчителя і асистента на різних етапах освітнього процесу допомагає дітям з особливими освітніми потребами і класу в цілому здобути ефективні знання та вміння, що сприятимуть розвитку особистості і відкриватимуть нові можливості. Асистент допомагає вчителю організувати і проводити навчальний процес. Цей спеціаліст допомагає дитині з ООП на уроках, а коли вчитель проводить пояснення дитині, яка перебуває на інклюзивному навчанні, асистент працює з класом. Такий злагоджений механізм забезпечує освітній процес. В матеріалах до вебінара Ви знайдете законодавчу базу, правові акти, які допоможуть Вам в роботі. Більш того – виписані чіткі алгоритми діяльності для учасників інклюзивного освітнього середовища.

Тема 26. Основи результативного навчання дітей з ООП. Вправи, техніки і методики для корекційних уроків.

Ключові питання теми: перед тим як проводити корекцію будь яких психологічних процесів, нам необхідно дослідити саме ці процеси, їх рівень розвитку, сильні і слабкі сторони дитини, саме для того, аби розуміти, що нам необхідно коригувати, керуючись слабкими сторонами, і на що спиратись як на основу, керуючись сильними сторонами дитини. Корекційна складова є основою інклюзивного навчання. Якщо у дитини не розвинена когнітивна та емоційно-вольова сфери, то результативність буде мінімальною, а дитина втрачатиме час і суттєво відрізнятиметься від своїх однолітків, що приводить до додаткових негативних наслідків. Для забезпечення високого рівня здійснення навчальної діяльності школярів, попередження й усунення неуспішності учнів кожен практичний психолог повинен досконало володіти прийомами розвитку, корекції й удосконалювання пізнавальних процесів школяра. Серед переліку питань будуть розглянуті наступні: 1. Новітні методики , якими оснащені ІРЦ для повноцінної діагностики дитини та виявлення ООП. 2. Корекційно-освітні напрями. 3. Принципи побудови корекційно-розвиткового заняття. 4. Структура корекційно-розвиткового заняття. 5. Корекція розвитку уваги. 6. Корекція розвитку пам'яті. 7. Корекція розвитку мислення. 8. Корекція розвитку уяви. 9. Корекція розвитку емоційно-вольової сфери.

Тема 27. Інклюзія 'на часі'. Нововведення у нормативці в умовах воєнного часу

Ключові питання теми: Курс України на європейську інтеграцію вимагає перегляду пріоритетів державної політики у сфері освіти, зокрема впровадження таких підходів до навчання дітей з особливими освітніми потребами, які базувались на засадах рівних можливостей та доступу до якісної освіти. Організація інклюзивного навчання в умовах децентралізації усі зміни відбуваються в рамках децентралізації: повноваження і кошти поступово передаються на місця. Саме місцеві громади можуть вирішити і визначити, як краще забезпечити якісну освіту своїм мешканцям.

Тема 28. Вплив воєнних дій в Україні на психічне здоров'я дітей та підлітків. Практичний аспект організації освітнього процесу для дітей з особливими освітніми потребами.

Ключові питання теми: Наразі в недалекому майбутньому очікуються зміни щодо вдосконалення освітнього процесу дітей з ООП, планується заміни інклюзивну форму освіти на спеціалізовані класи в

загальноосвітніх школах, що є кроком назад до стигматизації і сегрегації в освіті дітей з ООП. Також глобальні зміни, що відбуваються за останній період часу в країні - пандемія, активні воєнні дії, негативно впливають на безперервність життя, в тому числі і на освітній процес, якість надання реабілітаційних послуг, навчання, позашкільного розвитку тощо. Це в свою чергу неминуче негативно впливає на функціонування дітей з ООП. Зовнішні чинники окремо мають стресорний вплив на здоров'я дітей та підлітків, їх батьків, неминуче впливаючи на їх адаптивне функціонування та розвиток.

Тема 29. Асистент вчителя та вихователя. Підвищення кваліфікації

Ключові питання теми: Курс України на європейську інтеграцію вимагає перегляду пріоритетів державної політики у сфері освіти, зокрема впровадження таких підходів до навчання дітей з особливими освітніми потребами, які б базувались на засадах рівних можливостей та доступу до якісної освіти. Організація інклюзивного навчання в умовах децентралізації. Як краще забезпечити якісну освіту своїм вихованцям з урахуванням основних тенденцій та ресурсів щодо здобуття освіти осіб з особливими освітніми потребами

Тема 30. Організація інклюзивного навчання дітей з ООП під час воєнного стану.

Ключові питання теми: Курс України на європейську інтеграцію вимагає перегляду пріоритетів державної політики у сфері освіти, зокрема впровадження таких підходів до навчання дітей з особливими освітніми потребами, які б базувались на засадах рівних можливостей та доступу до якісної освіти. Організація інклюзивного навчання в умовах децентралізації. Як краще забезпечити якісну освіту своїм вихованцям з урахуванням основних тенденцій та ресурсів щодо здобуття освіти осіб з особливими освітніми потребами

Тема 31. Сенсорні особливості та сенсорна інтеграція дітей з ООП

Ключові питання теми: 1. Сенсорні особливості дітей 2. Сенсорна інтеграція дітей з ООП 3. Практичні рекомендації для дорослих

Тема 32. Супровід дітей з ООП в умовах інклюзивної освіти.

Ключові питання теми: Одна з важливих умов впровадження інклюзивного навчання у закладі освіти - організація професійного співробітництва, результатом якого має стати освітнє середовище, максимально сприятливе для різнобічного розвитку всіх учнів, у тому числі й учнів з особливими освітніми потребами. З метою забезпечення ефективності освітнього процесу дітей з ООП, які здобувають освіту в умовах інклюзивного навчання в закладах загальної середньої освіти, утворюється команда психолого-педагогічного супроводу. Однією з організаційних форм діяльності команди є засідання її учасників. Особливістю діяльності КППС є індивідуальний підхід до вирішення завдань особистісного розвитку, навчання і виховання дитини. Результативність КППС залежить від координованості дій усіх її членів. В основі діяльності КППС є міждисциплінарний підхід, що передбачає взаємодію спеціалістів багатьох галузей загальної і спеціальної освіти, соціальної педагогіки, психологія тощо та дає змогу комплексно організувати процеси розвитку, виховання, навчання і соціалізації дитини. Для досягнення найкращого результату соціалізації та навчання дитини надзвичайно важливо сформулювати позитивні стосунки між учасниками КППС.

Тема 33. Спектр інклюзії в закладі дошкільної освіти

Ключові питання теми: Розкрити питання інклюзивної освіти в ЗДО шляхом аналізу документації; ознайомити учасників з особливостями підходу реалізації індивідуального маршруту вихованця; висвітлити

практичні аспекти у роботі; розбір потенціалу індивідуальної програми розвитку ЗДО; встановлення співпраці з вихованцем у ЗДО.

Тема 34. Інклюзія. Практичні аспекти у роботі 2025.

Ключові питання теми: Розкрити питання інклюзивної освіти в ЗДО шляхом аналізу документації; ознайомити учасників з особливостями підходу реалізації індивідуального маршруту вихованця; висвітлити практичні аспекти у роботі; розбір потенціалу індивідуальної програми розвитку ЗДО; встановлення співпраці з вихованцем у ЗДО.

Тема 35. Будуємо мости до успіху: інклюзивна освіта для дітей з ООП в умовах воєнного стану.

Ключові питання теми: Курс України на європейську інтеграцію вимагає перегляду пріоритетів державної політики у сфері освіти, зокрема впровадження таких підходів до навчання дітей з особливими освітніми потребами, які б базувались на засадах рівних можливостей та доступу до якісної освіти. Організація інклюзивного навчання в умовах децентралізації. Як краще забезпечити якісну освіту своїм вихованцям з урахуванням основних тенденцій та ресурсів щодо здобуття освіти осіб з особливими освітніми потребами

Тема 36. Модифікація індивідуального плану розвитку дітей з ООП. Принципи та алгоритми роботи

Ключові питання теми: Інклюзивні вектори в освітньому житті носять індивідуальний характер, що передбачається у реалізації індивідуальної програми розвитку на кожного учня чи вихованця з особливими освітніми потребами. Ми уже зрозуміли та побачили наскільки ефективним є інклюзивний процес, якщо його організувати якісно, надати фахівцям відповідну освіту та знання. Далі ці знання мають реалізовуватись у кількох аспектах : це і розуміння процесів розвитку кожного учня з ООП, причин та впливів порушень, та методів і технік у роботі з труднощами, застосовуючи та реалізуючи безпосередньо сильні сторони дитини, ґрунтуючись на її можливостях. Яскравим та важливим елементом індивідуального підходу у навчанні учня з ООП є ІПР – індивідуальна програма розвитку. Ось тут виникають найбільше підводних каменів. Сьогодні розглянемо один із найскладніших, з яким звертаються педагоги – це модифікації. Виокремимо принципи та алгоритми роботи і розглянемо приклади для кращого розуміння. Адже модифікація – це зміна змісту навчання, відповідно критерії оцінювання і як висновок кінцеві результати.

Тема 37. Педагогічні підходи у роботі з дітьми з ООП

Ключові питання теми: Сучасна освіта вирішує безліч проблем, не менш важливою є робота з дітьми з особливими освітніми потребами. На жаль, не всі готові працювати з дітьми з інвалідністю, тому дана лекція буде корисна вчителям .

Тема 38. Інклюзія без ілюзії

Ключові питання теми: 1.Поняття інклюзивної освіти.Основні засади та положення. 2. Цінування різноманітності учнів - різниця між учнями як ресурс і актив для освіти. 3. Сприяння навчальному, практичному, соціальному та емоційному навчанню всіх учнів. 4. Співпраця та робота в команді- важливі підходи для всіх учителів. 5. Досвід який надихає.

Тема 39. Співпраця з батьками як елемент успішного навчання дітей з ООП

Ключові питання теми: 1. Створення безпечного інклюзивного середовища 2. Підтримка дітей з ООП в освітньому процесі 3. Співпраця з батьками як елемент успішного навчання дітей о ООП

Тема 40. Ефективна мотивація учнів з ООП до навчання

Ключові питання теми: 1. Створення безпечного інклюзивного середовища 2. Підтримка дітей з ООП в освітньому процесі 3. Ефективна мотивація учнів з ООП до навчання

Тема 41. Організація освітнього процесу для дітей з ДЦП у ЗЗСО.

Ключові питання теми: В зв'язку з впровадженням в ЗЗСО інклюзивної форми навчання, відчувається потреба в отриманні практичних та теоретичних знань в роботі з дітьми з порушенням опорно-рухового апарату. А особливо з дітьми з ураженням ЦНС. Найскладнішою формою уражень є ДЦП. Разом з тим, необхідно враховувати ступінь ураження та вибирати правильний напрямок корекційно-розвиткової роботи.

Тема 42. «Тренажери для мозку». Вправи на розвиток уваги, пам'яті, мислення.

Ключові питання теми: Програма складатиметься з 2-х блоків. У першому блоці розберемося, навіщо для дітей розвиток міжпівкульної взаємодії та як це впливає на інтелектуальний розвиток. У другому блоці детально розглянемо нейроігри та нейроакробатики, які можна включати в структуру уроку для покращення пам'яті, уваги, мислення.

Тема 43. Підтримка дітей з ООП в освітньому процесі. Партнерська взаємодія та співпраця з батьками

Ключові питання теми: 1. Створення безпечного інклюзивного середовища 2. Підтримка дітей з ООП в освітньому процесі 3. Співпраця з батьками як елемент успішного навчання дітей з ООП

Тема 44. Практика в роботі з дітьми з порушенням опорно-рухового апарату. Інклюзія.

Ключові питання теми: В зв'язку з впровадженням в ЗЗСО інклюзивної форми навчання, відчувається потреба в отриманні практичних та теоретичних знань в роботі з дітьми з порушенням опорно-рухового апарату. А особливо з дітьми з ураженням ЦНС. Найскладнішою формою уражень є ДЦП. Разом з тим, необхідно враховувати ступінь ураження та вибирати правильний напрямок корекційно-розвиткової роботи.

Тема 45. Потреби учнів з ООП та забезпечення індивідуального підходу.

Ключові питання теми: 1. Поняття інклюзивної освіти. Основні засади та положення. 2. Цінування різноманітності учнів - різниця між учнями як ресурс і актив для освіти. 3. Сприяння навчальному, практичному, соціальному та емоційному навчанню всіх учнів. 4. Співпраця та робота в команді - важливі підходи для всіх учителів. 5. Досвід який надихає.

Тема 46. Вправи на розвиток уваги, пам'яті, мислення для учнів з ООП. «Тренажери для мозку».

Ключові питання теми: Програма складатиметься з 2-х блоків. У першому блоці розберемося, навіщо для дітей розвиток міжпівкульної взаємодії та як це впливає на інтелектуальний розвиток. У другому блоці детально розглянемо нейроігри та нейроакробатики, які можна включати в структуру уроку для покращення пам'яті, уваги, мислення.

Тема 47. Інклюзивні практики в дошкільних закладах: світовий досвід і українська реальність

Ключові питання теми: Одним із пріоритетних напрямів розвитку сучасної освіти України є забезпечення рівних прав на освіту для всіх. Саме тому вагомого значення набуває створення інклюзивного, безпечного, сприятливого для розвитку освітньо-виховного середовища. Державою мають бути створені відповідні умови та надана необхідна підтримка, щоб кожен здобув освіту відповідно до свого потенціалу.

Інклюзія для освіти - це уже не щось нове та не зрозуміле. Ми впевненими кроками рухаємось уперед до інклюзивного простору, інклюзивного прийняття та інклюзивного мислення. Та розуміємо, що ще багато змін попереду. Адже інклюзія у процесі розвитку та потребує розстановки акцентів та пріоритетів : освітнє середовище є недостатньо інклюзивним, безбар'єрним, дружнім, не створює належних умов для отримання якісної освіти, соціалізації; недостатні зусилля значної частини органів місцевого самоврядування щодо облаштування інклюзивної інфраструктури; неефективне використання коштів державної субвенції на надання підтримки особам з особливими освітніми потребами; недостатня кількість педагогічних працівників та незадовільний рівень їхньої фахової підготовки та перепідготовки; відсутність інформаційної політики з метою популяризації інклюзивного навчання. Можливість втілювати кращі моменти напрацювань закордонних колег дасть можливість пришвидшити та покращити інклюзію на теренах рідної держави.

Тема 48. Інклюзія і дистанційне навчання: розробка стратегій для дітей з ООП.

Ключові питання теми: Ми дуже багато говоримо про освіту, нові технології, як покращити навчання нормотипових дітей, але мало йде мови про навчання дітей з ООП.

Тема 49. Цифрова трансформація освіти: роль штучного інтелекту в модернізації навчального процесу

Ключові питання теми: В ході вебінару педагоги ознайомляться з методикою застосування нейронних мереж для розробки мультимедійного контенту, графіки, відео та анімації.

Тема 50. Як успішно працювати з дитиною з ООП: практичні аспекти інклюзії.

Ключові питання теми: Сучасна школа ,освіта потребує багато знань ,щоб залучити дітей працювати ,вчитися .

Тема 51. Ведення документації асистента вчителя в інклюзії.

Ключові питання теми: Інклюзія в закладах освіти передбачає введення в штат фахівця асистента вихователя/вчителя для забезпечення і реалізації права осіб з ООП на індивідуальний підхід у навчанні. Даний штатний фахівець має свої права та обов'язки, серед яких і є ведення документів, що передбачаються посадовою інструкцією та регламентуються рекомендаціями МОН. Актуальність вебінару полягає у потребі детальної інформації щодо ведення та наповнення документів. Адже якісні журнали спостереження, річні плани та аналітичні звіти впливають на якість надання освітніх послуг учням та вихованцям з ООП.

Тема 52. Стратегії навчання дітей з мовленнєвими порушеннями у початковій школі.

Ключові питання теми: Сучасна школа не завжди може знайти підхід до дітей у яких є мовленнєві порушення. А такі як дислексія і дисграфія часто є причиною того, що в дитини є труднощі з письмом і читанням. Дітей можна навчати, і логопеди це успішно роблять, з урахуванням можливостей дитини , але часто треба щоб і вчитель і батьки перейняли такі ж підходи у їх роботі. Саме тому я подам стратегію роботи з дитиною, таку, яка допоможе виявити її сильні сторони і допоможе у навчанні дитини в початкових класах.

Тема 53. Особливості адаптації та модифікації освітніх матеріалів у ЗДО. Моделі співпраці вихователя та асистента вихователя

Ключові питання теми: Створення ІПР у ЗДО є важливим етапом організації інклюзивного навчання. Але, особливо, значущим є вміння правильно підбирати освітні стратегії для успішного здобуття дошкільної

освіти дітьми з ООП, оволодіння ними вмінь та навичок, котрі сприяють формуванню та розвитку знань, а також соціалізації.

Тема 54. Освітні стратегії для успішного здобуття дошкільної освіти дітьми з ООП. Інклюзія.

Ключові питання теми: Створення ІПР у ЗДО є важливим етапом організації інклюзивного навчання. Але, особливо, значущим є вміння правильно підбирати освітні стратегії для успішного здобуття дошкільної освіти дітьми з ООП, оволодіння ними вмінь та навичок, котрі сприяють формуванню та розвитку знань, а також соціалізації.

Тема 55. Ведення документації асистента вихователя в інклюзії.

Ключові питання теми: Інклюзія в закладах освіти передбачає введення в штат фахівця асистента вихователя/вчителя для забезпечення і реалізації права осіб з ООП на індивідуальний підхід у навчанні. Даний штатний фахівець має свої права та обов'язки, серед яких і є ведення документів, що передбачаються посадовою інструкцією та регламентуються рекомендаціями МОН. Актуальність вебінару полягає у потребі детальної інформації щодо ведення та наповнення документів. Адже якісні журнали спостереження, річні плани та аналітичні звіти впливають на якість надання освітніх послуг учням та вихованцям з ООП.

Тема 56. Дидактика у корекційній роботі когнітивних процесів з дітьми з ООП - практичне спрямування.

Ключові питання теми: Важливою задачею психолога закладу освіти є корекційно-розвиваюча діяльність. У психології в якості синонімів використовують поняття психологічної корекції, розвиваючої роботи. Під психологічною корекцією розуміють спрямований психологічний вплив на певні психологічні структури з метою забезпечення повноцінного розвитку і функціонування. Діти з особливостями психофізичного розвитку, як правило, мають постійну соціальну дезадаптацію, що обмежує можливості інтеграції в соціумі. Здійснюючи фахове супроводження та постійну підтримку таких дітей, корекційним педагогам закладів освіти необхідно навчитися встановлювати довірливі відносини з дитиною, сприяти створенню ситуації психологічного комфорту, формуванню в дитини адекватної самооцінки, віри у власні сили, позитивні життєві перспективи. У нормативно-правовій базі інклюзивної освіти чітко зазначено, що особливістю навчально-виховного процесу дітей з особливими освітніми потребами є його корекційна спрямованість. Корекційно-розвивальна робота — це система заходів, що дозволяє вирішувати завдання своєчасної допомоги дітям, які зазнають труднощів у навчанні та шкільній адаптації.

Тема 57. Командна і міждисциплінарна взаємодія при організації інклюзивного навчання для дітей з ООП

Ключові питання теми: Важливий чинник успішності інклюзивного навчання - розуміння педагогами глибинних потреб дітей з ООП. Тоді вони зможуть забезпечити їм такі умови навчання, за яких дитина почуватиметься комфортно, а її навчання буде більш ефективним. Комфортне, емоційно підтримуюче, стимулююче середовище забезпечує кожній дитині інтерес до пізнання, сприяє навчанню, співпраці й особистому розвитку.

Тема 58. Як успішно реалізувати ІПР у командній співпраці - інклюзивна компетентність

Ключові питання теми: На сьогоднішній день майже кожна школа нашої країни є інклюзивною. Це означає, що наше суспільство якісно рухається, хоч і не великим темпом, до якісних змін в освіті та підходах до навчання, викладання, курування, виховання та підтримки учасників освітнього процесу. Як ми знаємо, учасників освітнього процесу ми розділяємо на: учнів\вихованців, батьків учнів\батьків вихованців та

педагогічний колектив. Пам'ятаймо, що в умовах інклюзивного навчання в освітньому просторі закладів освіти з'являються додаткові герої освітнього процесу – асистенти дитини та тьютори. Усі учасники освітнього процесу мають свої права та обов'язки, знання і розуміння яких, а також, якісне виконання приводить до якісного освітнього процесу. Тому, важливо говорити про успішну реалізацію індивідуальної освітньої траєкторії навчання та виховання осіб з ООП саме у командному підході, командних рішеннях та командному баченні цілеспрямованих якісних дій, саме як інклюзивної компетентності. Від розуміння самої індивідуальної програми розвитку та підходах до її формування проявляється якісна, згуртована, чітка та обґрунтована робота над розробкою та її реалізацією. Вміння усувати та впливати на «підводні камені» в процесі роботи, які гальмують результативність, говорить про згуртованість колективу та не «перетягання одіяла» обов'язків один з одного, що дозволяє учневі\вихованцеві реалізовувати свій потенціал, а команді супроводу враховувати потреби і можливості кожного учня\вихованця.

Тема 59. Методи та прийоми роботи вихователя, асистента вихователя з дошкільниками, які потребують III-IV рівнів підтримки у закладі освіти

Ключові питання теми: У ЗДО активно впроваджується інклюзивна освіта. Педагоги намагаються якісно забезпечувати права дітей з ООП на її здобуття. Проте вони також потребують підтримки у застосуванні нових освітніх стратегій, напрацюванні своїх прийомів та засобів подачі матеріалу для засвоєння дошкільниками. Робота з дітьми, які мають III чи IV рівень підтримки, передбачає ретельного підбору методів та прийомів формування пізнавальної активності, ігрової діяльності дітей 2-7-и років. Дана зустріч покликана 'озброїти' педагогів ЗДО дієвими кейсами та лайфхаками щодо роботи з цією категорією здобувачів освіти. Зорієнтування педагогів щодо потреби працювати у команді з усіма педагогами, які працюють з дитиною, а й з її батьками.

Тема 60. Статеве виховання та сексуальна освіта для дітей що потребують додаткової підтримки в освітньому процесі.

Ключові питання теми: Хочемо ми цього чи ні, а діти будуть дорослішати, всі без виключення. Нам як батькам і педагогам є викликом володіти правильними, компетентними знаннями із питання статево сексуальної грамотності.

Тема 61. Статеве виховання та сексуальна освіта для дітей що потребують додаткової підтримки в освітньому процесі. Інклюзія.

Ключові питання теми: Хочемо ми цього чи ні, а діти будуть дорослішати, всі без виключення. Нам як батькам і педагогам є викликом володіти правильними, компетентними знаннями із питання статево сексуальної грамотності.

Тема 62. Особливості укладання індивідуальної програми розвитку здобувача освіти: цілі, завдання та їх реалізація. Інклюзія.

Ключові питання теми: Ознайомлення педагогів із підходами до створення індивідуальної програми розвитку здобувача освіти, функціями та завданнями членів команди психолого-педагогічного супроводу; зорієнтувати педагогічних працівників щодо важливості формулювання реалістичних цілей та завдань, які орієнтуватимуться на можливості та потреби конкретного здобувача; ознайомити з дієвими прикладами укладання ІПР.

Тема 63. Створення інклюзивного середовища: стратегії і практики.

Ключові питання теми: Представлення передового досвіду. Розгляд

можливих шляхів подолання перешкод та забезпечення успішності в інклюзивній освіті. Досвід та ідеї щодо подальшого розвитку інклюзивного розвитку навчання на основі інноваційних підходів

Тема 64. Подолання перешкод та забезпечення успішності в інклюзивній освіті.

Ключові питання теми: Представлення передового досвіду. Розгляд можливих шляхів подолання перешкод та забезпечення успішності в інклюзивній освіті. Досвід та ідеї щодо подальшого розвитку інклюзивного розвитку навчання на основі інноваційних підходів

Тема 65. Категорії освітніх труднощів у дітей з ООП та рівні підтримки у закладі освіти.

Ключові питання теми: У сучасному освітньому процесі осіб з ООП враховуються категорії типи освітніх труднощів, тобто ті чинники, які створюють бар'єр до здобуття освіти дитиною. Важливим моментом впровадження інклюзивної освіти у закладі є розуміння цих типів, рівня підтримки здобувача у освітньому процесі. Знання і розуміння типів освітніх труднощів, ступеня їх прояву, а також рівня необхідної підтримки допоможе педагогам обрати максимально ефективний шлях педагогічної взаємодії з дитиною та створення усіх умов для забезпечення її права на освіту.

Тема 66. Арттерапія в роботі з дітьми та підлітками в освітньому просторі

Ключові питання теми: На зустрічі ми проговоримо важливість напрямку арттерапії в роботі з дітьми під час війни

Тема 67. Підготовка педагогів до роботи в інклюзивних класах: досвід Фінляндії та України.

Ключові питання теми: Поняття інклюзії та її роль в сучасній освіті. Інклюзивна модель освіти у Фінляндії. Впровадження інклюзії в українській школі: досягнення та виклики Використання технологій для підтримки учнів з особливими освітніми потребами. Адаптація навчальних матеріалів.

Тема 68. Невидимі бар'єри: як розпізнати і підтримати дитину з тривожним розладом в інклюзивному середовищі

Ключові питання теми: Тривога є базовим емоційним станом, який попереджує людину про небезпеку і допомагає мобілізуватися до відповідних дій. Тривога є неприємним і некомфортним відчуття, але насправді дуже корисним для нашого життя, саме тому, що вже багато років допомагає людині вижити. Але часом система тривоги може 'виходити з ладу', генеруючи страх там, де небезпеки немає, або змушуючи нас постійно переживати про ймовірні загрози десь там у майбутньому, які виходять за межі нашого контролю. У таких випадках ми говоримо про тривожні розлади. На сьогоднішній день тривожні розлади є найпоширенішим типом ментальних розладів у дітей, молоді та дорослих. Вони можуть суттєво порушувати функціонування у різних сферах життя, перешкоджати повноцінному розвитку та самореалізації.

Тема 69. Особливості укладання ІПР для здобувачів освіти з ООП середніх та старших класів.

Ключові питання теми: Ознайомлення з особливостями укладання ІПР. Визначення довгострокових та короткострокових цілей ІПР. Психолого-педагогічний супровід осіб з ООП та додаткові корекційно-розвиткові години.

Тема 70. Як правильно визначати довгострокові та короткострокові цілі в ІПР: психолого-педагогічний супровід

здобувачів з ООП

Ключові питання теми: Ознайомлення з особливостями укладання ІПР. Визначення довгострокових та короткострокових цілей ІПР. Психолого-педагогічний супровід осіб з ООП та додаткові корекційно-розвиткові години.

Тема 71. Інклюзивна освіта для дітей з аутизмом: виклики і ресурси школи

Ключові питання теми: Особливості розвитку дітей з аутизмом: комунікація, сенсорна сфера, поведінкові прояви та вплив на навчання. Організація інклюзивного освітнього середовища: адаптації, модифікації, використання візуальної підтримки, сенсорний комфорт. Командна взаємодія в школі: ролі вчителя, асистента, психолога, батьків; індивідуальна програма розвитку ІПР. Ефективні методи та ресурси підтримки: АВА-елементи, соціальні історії, альтернативна комунікація, поведінкові стратегії.

Тема 72. Комунікація, сенсорика й поведінка: що педагог має знати про дитину з аутизмом.

Ключові питання теми: Особливості розвитку дітей з аутизмом: комунікація, сенсорна сфера, поведінкові прояви та вплив на навчання. Організація інклюзивного освітнього середовища: адаптації, модифікації, використання візуальної підтримки, сенсорний комфорт. Командна взаємодія в школі: ролі вчителя, асистента, психолога, батьків; індивідуальна програма розвитку ІПР. Ефективні методи та ресурси підтримки: АВА-елементи, соціальні історії, альтернативна комунікація, поведінкові стратегії.

Тема 73. Інклюзивне навчання: розвиток мовлення у дітей, від норми до порушень.

Ключові питання теми: Вплив мовлення на навчальний процес та соціалізацію. Етапи формування звуковимови, лексики, граматики та зв'язного мовлення. Методи діагностики мовленнєвих порушень.

Тема 74. Співпраця ІРЦ та закладу освіти у системі підвищення фахової компетентності педагогів

Ключові питання теми: Сучасний заклад освіти повинен сповідувати культуру різноманіття та розвивати інклюзивну культуру. З цією метою педагогів буде ознайомлено із ключовими поняттями інклюзії, роз'яснено пріоритетність впровадження інклюзивного навчання і його відмінність від інших видів навчання осіб з ООП, проговорено роль фахівця ІРЦ у команді психолого-педагогічного супроводу особи з ООП, акцентовано на спільних цілях партнерської взаємодії.

Тема 75. Каністерапія як ресурс емоційної стабілізації та психофізичної підтримки дітей в освітньому середовищі

Ключові питання теми: Програма присвячена актуальним викликам сучасного освітнього середовища, пов'язаним зі зростанням емоційного напруження, перевантаження та зниження психофізичної стійкості дітей. У межах програми розглядається каністерапія як науково обгрунтований ресурс емоційної стабілізації та підтримки психофізичного розвитку дітей, що може бути інтегрований в освітній процес за умови дотримання професійних, етичних і безпекових принципів. Особливу увагу приділено розумінню механізмів впливу взаємодії дитини з собакою, визначенню можливостей і меж застосування методу в закладах освіти, а також ролі педагога у створенні безпечного середовища підтримки та відновлення емоційної рівноваги учнів.

Тема 76. Інклюзивне фізичне виховання в контексті державних стандартів та Національної рамки кваліфікацій.

Ключові питання теми: Зміст програми враховує особливості професійної діяльності педагогічного працівника в умовах запровадження змішаного навчання і визначається: вимогами суспільства знань щодо забезпечення закладів освіти висококваліфікованими фахівцями; основними напрямками державної політики у галузі освіти; Національною рамкою кваліфікації, освітніми стандартами, вимогами до компетентностей педагогічних та науково-педагогічних працівників.

Тема 77. Практики емоційної підтримки дітей із залученням собак у закладах освіти.

Ключові питання теми: Програма присвячена актуальним викликам сучасного освітнього середовища, пов'язаним зі зростанням емоційного напруження, перевантаження та зниження психофізичної стійкості дітей. У межах програми розглядається каністерапія як науково обгрунтований ресурс емоційної стабілізації та підтримки психофізичного розвитку дітей, що може бути інтегрований в освітній процес за умови дотримання професійних, етичних і безпекових принципів. Особливу увагу приділено розумінню механізмів впливу взаємодії дитини з собакою, визначенню можливостей і меж застосування методу в закладах освіти, а також ролі педагога у створенні безпечного середовища підтримки та відновлення емоційної рівноваги учнів.

Тема 78. Інклюзивна культура закладу освіти: партнерська взаємодія з фахівцями ІРЦ.

Ключові питання теми: Сучасний заклад освіти повинен сповідувати культуру різноманіття та розвивати інклюзивну культуру. З цією метою педагогів буде ознайомлено із ключовими поняттями інклюзії, роз'яснено пріоритетність впровадження інклюзивного навчання і його відмінність від інших видів навчання осіб з ООП, проговорено роль фахівця ІРЦ у команді психолого-педагогічного супроводу особи з ООП, акцентовано на спільних цілях партнерської взаємодії.

Тема 79. Від шаблону до адаптованого матеріалу: ШІ-інструменти асистента вчителя для дітей з ООП

Ключові питання теми: Створення завдань за допомогою ШІ-помічника, розробка дидактичного матеріалу та генерування зображень згідно рекомендацій висновку про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку особи.

Тема 80. Асистент вчителя в епоху ШІ: як створювати індивідуальні матеріали для дітей з ООП швидко і точно

Ключові питання теми: Створення завдань за допомогою ШІ-помічника, розробка дидактичного матеріалу та генерування зображень згідно рекомендацій висновку про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку особи.

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові документи:

1. Закон України Про вищу освіту
2. Закон України Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій
3. Закон України Про дошкільну освіту
4. Закон України Про загальну середню освіту
5. Закон України Про інноваційну діяльність
6. Закон України Про наукову і науково-технічну діяльність
7. Закон України Про наукову і науково-технічну експертизу
8. Закон України Про освіту

9. Закон України Про позашкільну освіту
10. Закон України Про професійно-технічну освіту
11. Концепція розвитку післядипломної освіти в Україні
12. Національна доктрина розвитку освіти
13. Положення про державний вищий навчальний заклад
14. Положення про дистанційне навчання
15. Положення про інститути післядипломної педагогічної освіти
16. Положення про організацію навчального процесу
17. Постанова кабінету міністрів України від 28.03.2002 № 379 Про затвердження Державної програми "Вчитель"

Основна література:

1. Абетка інклюзивності і толерантності: науково-популярне видання ІГО «Соціальна синергія». Київ: Видавництво «Теза», 2020. 30 с. URL: <https://bit.ly/3FQSmDs>
2. Алгоритм дій місцевих органів виконавчої влади органів місцевого самоврядування, органів управління освітою, керівників закладів освіти щодо забезпечення укриття учасників освітнього процесу. URL: <https://bit.ly/3YnKDDS>
3. Бівол О. С. Проблемно-пошукові методи навчання на уроках у початкових класах як засіб активізації пізнавальної діяльності учнів. Таврійський вісник освіти. 2012. № 3 (39). С. 103-107.
4. Бондарчук Л. І. Методику підказує текст/навчальний посібник. Тернопіль: Мальва. ОСО, 2001. 160 с.
5. Борисенко В. Інтегроване навчання: тематичний і діяльнісний підхід. 2017. URL: <https://bit.ly/3hxpBSJ>
6. Бурдун В.М. Стратегічне планування. Енциклопедичний словник з державного управління / уклад.: Ю. П.Сурмін, В. Д. Бакуменко, А. М. Михненко та ін. ; за ред. Ю. В. Ковбасюка, В. П. Трощинського, Ю. П. Сурміна. Київ : НАДУ, 2010. 820 с.
7. Волківська Д. А. Сучасні підходи до визначення лідерства. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Сер. : Педагогічні науки. 2014. Вип. 115. С. 45-47.
8. Вчимося вчитися та критично мислити. Нестандартні завдання за темами тижнів до курсу «Я досліджую світ». 1 клас. / авт. - упоряд. Н.В.Маценко, Н.В.Свір. Харків : вид. група «Основа», 2019. 133 с.
9. Вчимося читати. Навч.-розв. посіб. для дітей 4-6 років. У двох частинах. К.: «Фенікс», 2020. Ч.1. 272с. з іл. <https://www.shelestova.com.ua/product/vchymosya-chytaty/>
10. Гуревич Р. С. Формування інформаційної компетентності майбутніх учителів засобами мультимедійних технологій. Наукові записки. Серія: Педагогіка. 2007. С. 38-41.
11. Державний стандарт початкової освіти. URL: <http://surl.li/wqqd>
12. Екстрена медична допомога / За ред. Г.Г. Роціна. Київ: Поліграф. книга, 2009. 138 с.
13. Європейське мовне портфоліо (методичний посібник). URL: <http://surl.li/eakzd>
14. Євтух М.Б., Черкашина Т.В. Педагогічна система самопізнання і особистісно-професійного самовдосконалення : підручник. Черкаси : Видав. Чабаненко Ю.А., 2017. 348 с.
15. Закони екології Коммонера. URL: https://pidru4niki.com/1960120837942/ekologiya/zakoni_ekologiyi_kommonera
16. Іванік О. Рівний рівному ; посібник для менторів І Іванік О., Каравай А., Гейнек- Дагаргулія М., Лашук Ю., Кнюпа Ю. - Київ, 2018. - 57 с. - URL : <https://insha-osvita.org/article/posibnyk-dlia-mentoriv-rivnyi-rivnomu/>
17. Інклюзивне навчання в закладах загальної середньої освіти: керівництво для тренерів: навч.-метод. посіб. Київ, 2018. 174 с.

18. Інструменти для оцінювання рівня безпеки, комфорту та здоров'я школи і планування змін. URL: <https://bit.ly/3kLtGkM>
19. Ковбасюк Ю. В. Державне управління : підручник : у 2 т. Київ ; Дніпропетровськ : НАДУ, 2012. Т. 1. 564 с.
20. Конвенція про права дитини. 1989. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text
21. Конституція України. Основний закон. Київ, 1996.
22. Литвиненко Г., Клясен Н. Управління проектами: сутність та особливості застосування в освіті. Рідна школа. 2017. №11-12. С. 39-43. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/rsh_2017_11-12_9
23. Мартинець Л. А. Управління професійним розвитком учителів : навч.-метод. посіб. / Л. А. Мартинець. - Вінниця : ДонНУ, 2016. - 87 с. Внутрішня система забезпечення якості освітньої діяльності: стандарти та рекомендації. - URL : <https://cutt.lv/prnvgJh>
24. Меморандум співпраці між усіма учасниками освітнього процесу: педагогами, учнями та батьками. URL: <https://bit.ly/3zxHqYt>
25. Навчальна кінезіологія: проста гімнастика для мозку. URL: <https://bit.ly/3XKqdVt>
26. Наказ МОНУ № 1313 «Деякі питання організації та проведення супервізії» від 18 жовтня 2019 р. 2020 р., № 69, Т. 1. С.73.
27. Нова українська школа : методика навчання інтегрованого курсу «Українська мова» у 1-2 класах закладів загальної середньої освіти на засадах компетентнісного навчання : навчально-методичний посібник / М. Васьуленко. Київ : Видавничий дім «Освіта», 2019. 192 с.
28. Нова українська школа : розвиток критичного мислення учнів початкової школи : навчально-методичний посібник / О.Пошетун. Київ : Вид. дім «Освіта», 2020. 192 с.
29. Організація і методика соціально-педагогічного тренінгу : методичні рекомендації. Уклад. О. М. Шевчук. Умань, 2010. 37 с.
30. Організація роботи з розв'язання проблеми насильства в школі: навчально-методичний посібник / упорядники: Дубровська Є. В., Ясеновська М. В.; редакційна група: Алексєєнко М. К., Дендебера М. П., Соловйова О. Д. Київ: Huss, 2011. 96 с.
31. Палеха Ю. І. Етика ділових відносин. Київ: Кондор, 2008. 356 с.
32. Пішун С.Г. Позитивний ресурс власного «Я» в координатах професійної діяльності майбутнього педагога. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. 2019. Вип. 32. С. 367-372.
33. Половенко О. В. Безперервна освіта педагога за індивідуальною освітньою траєкторією : навчально-методичний посібник / О. В. Половенко, Л. М. Кірішко. - Кропивницький, 2018. - 60 с.
34. Порошенко М. та ін. Інклюзивна освіта: навчальний посібник.. Київ: ТОВ «Агентство «Україна», 2019. 300 с.
35. Поспелова Т. Розвиток лідерського потенціалу керівника закладу середньої освіти : навч. посіб. Київ : ДП «НВЦ «Пріоритети», 2016. 36 с.
36. Про анкету самооцінювання : наказ Державної служби якості освіти України від 29 березня 2021 № 01-11/26. URL: <https://sqe.gov.ua/law/pro-anketu-samoocinyuvannya/>
37. Про деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників : Постанова КМУ від 21.08.2019 № 800 (зі змінами, внесеними згідно з Постановою КМУ від 27.12.2019 № 1133). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-%D0%BF#Text>.
38. Про деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників : Постанова КМУ від 21.08.2019 № 800 (зі змінами, внесеними згідно з Постановою КМУ від 27.12.2019 №1133). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-%D0%BF#Text>.
39. Про затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання учнів 1-4 класів закладів загальної середньої освіти : Наказ МОН України від 13.07.2021 № 813. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0813729-21#Text>

40. Про затвердження Санітарного регламенту для закладів загальної середньої освіти : наказ Міністерства охорони здоров'я України від 25.09.2020 №2205, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 10.11.2020 за №1111/35394. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1111-20#Text>
41. Про Національну стратегію розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі : указ Президента України від 25.05.2020 №195/2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/195/2020#Text>
42. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. Голос України. 2017. 27 верес. (№ 178-179). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
43. Програма PISA (програма міжнародного оцінювання учнів). Вісник. Тестування і моніторинг в освіті. 2011. № 11-12. С. 39-68. URL: <http://surl.li/edklu>
44. Проектування індивідуальної освітньої траєкторії професійного розвитку педагога : збірник тез Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Біла Церква, 13 червня 2019 р.) / Упор. Л. А. Литвиненко. - К., 2019.- 189 с.
45. Розвиваємо громадянські компетентності з 1 класу / під заг. ред. Н.Бібік, М.Араджионі. Київ : ФОП «Парашин К.С.», 2018. 880 с.
46. Рябова З.В., Кравченко Г.Ю. Метод проектів у розвитку якості початкової освіти. Харків : Вид-во «Ранок», 2013. 144 с.
47. С. 9-14.
48. Сайт. Державна служба якості освіти. Інституційний аудит. URL: <https://sqe.gov.ua/>
49. Сак Т. Індивідуальне оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими освітніми потребами в інклюзивному класі: навчальний курс та науково-методичний посібник Київ: СПД-ФО Парашин І., 2011. 101 с. URL: <https://cutt.ly/lnUhQDL>
50. Сак Т. Індивідуальне оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими освітніми потребами в інклюзивному класі: навчальний курс та науково-методичний посібник Київ: СПД-ФО Парашин І., 2011. 101с. URL: <https://cutt.ly/lnUhQDL>
51. Северинова А.М., Якуша Л.Г. Фізика на кухні. Експеримент в домашніх умовах. Програма курсу за вибором з фізики для 8 класу. Черкаси: ЧОПОПП, 2021. 16 с.
52. Сенчина Н. Г. Формування педагогічної рефлексії учителів гуманітарних спеціальностей у післядипломній освіті : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Одеса, 2019. 22 с.
53. Сич Т. В. Управління людськими ресурсами закладу освіти : [навч. посібник для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за освітньою програмою «Управління навчальним закладом» спеціальності 073 «Менеджмент»] І Т. В. Сич // Держ. закл. «ЛНУ імені Тараса Шевченка». - Старобільськ, 2021. - 283 с.
54. ТОВТО : Абетка неформальної освіти, фасилітації і тренерства // За заг. ред. Наталії Трамбовецької. -Київ, 2017. -53 с.
55. Удовицька Т. А. «Кліпове мислення» молоді: особливості прояву у процесі навчання (до постановки проблеми). Вища освіта України : теорет. і наук.-метод. часопис. Вип. 31. Т. VIII (50). Інститут вищої освіти НАПН України, 2013. С. 407-416.
56. Управління особистими фінансами : навчальний посібник / Н.А. Ясинськаю. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2015. 352 с.
57. Фідкевич О., Богданець-Білоskalенко Н. Нова українська школа : теорія і практика формування оцінювання у 3-4 класах закладів загальної середньої освіти : навчально-методичний посібник. Київ : Генеза, 2020. 96 с.
58. Цифрова трансформація освіти і науки [Електронний ресурс] : сайт. URL: <https://bit.ly/3iZgvys>
59. Шевчук А.С. Інтегрована відповідальність, або Зони впливу різних фахівців на музичне виховання дітей. Музичний керівник. 2020. № 4. С. 4-10.

60. Ягенська Г.В. Формування дослідницьких умінь учнів 7-9 класів на уроках та в позакласній роботі з біології / Г.В. Ягенська. Луцьк. 105 с.
61. Як підвищити креативність? Тренінг, спрямований на формування креативності. Шкільний світ. 2007. № 23-24. С. 19-35.
62. Ehsan Taebi. Reflection in a Spontaneous World. URL: <http://surl.li/eakxc>
63. What Is Flipped Learning? URL: <http://surl.li/eakyu>

Додаткова література:

1. Автономія як шлях до ефективного менеджменту школи. Методичні рекомендації. / Сеїтосманов А., Фасоля О., Мархлевські В. Київ, 2019, 47 с.
2. Державний стандарт початкової освіти : постанова КМУ від 21.02.2018 № 87 (у редакції постанови КМУ від 24.07.2019 №688). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-%D0%BF>
3. Доброго ранку! Ми раді, що ви тут! Посібник для педагогів про проведення ранкових зустрічей. Всеукраїнський фонд «Крок за кроком», 2016. 52 с.
4. Зеленська Л. Д. Мовно-комунікативна компетентність учителя-коуча, ментора, тьютора, фасилітатора (на прикладі програми «Освітологія»). Молодь і ринок. № 9(195). 2021 С. 16-20.
5. Лесько О. Й., Прищак М. Д., Залюбівська О. Б., Рузакова Г. Г. Етика ділових стосунків : навчальний посібник. Вінниця: ВНТУ, 2011. 310 с.
6. Любченко Н. В. Потенціал кластерних механізмів в управлінні освітою в умовах децентралізації влади. Вісник післядипломної освіти. Серія: Управління та адміністрування. 2016. Вип. 2 (31). С. 65-81.
7. Машовець М.А., Науменко М.С. Особливості емоційно-ціннісного спілкування в сучасній українській сім'ї. Молодий вчений. 2018. № 8.1 (60.1). С. 80 – 84.
8. Онопрієнко О. Нова українська школа : інноваційна система оцінювання результатів навчання учнів початкової школи : навчально-методичний посібник. Харків : Вид-во «Ранок», 2021. 208 с.
9. Освітнє лідерство : від теорії до практики : монографія / За наук. рсд. В. Р. Міляєвої ; Київський університет імені Бориса Грінченка [Електронне видання]. - Київ ; Кривий Ріг : вид. Р. А. Козлова, 2021. -296 с.
10. Пометун О. І. Нова українська школа: розвиток критичного мислення учнів початкової школи : навч.-метод. посіб. Київ : Вид. дім «Освіта». 2020. 192 с.
11. Про деякі питання організації надання професійної підтримки та допомоги педагогічним працівникам (здійснення супервізії) у сфері загальної середньої освіти : Наказ МОН від 20.09.2024 №1349. URL: <https://bit.ly/4gz4fh2>
12. Северинова А.М. Забезпечення ефективного освітнього процесу під час викладання фізики і хімії. Педагогічний вісник. 2020. №3 (101). С.41-45.
13. Стіл Дж., Мередіт К., Темпл Ч. Методична система «Розвиток критичного мислення у навчанні різних предметів»: Підготовлено для проекту «Читання та письмо для розвитку критичного мислення» / Науково-методичний центр розвитку критичного та образного мислення «Інтелект». Київ: Міленіум, 2001. 104 с.
14. Технології розвитку критичного мислення учнів / Кроуфорд А., Саул В., Метьюс С., Макінстер Д. / Наук. ред., передм. О.І.Пометун. Київ: Плейди, 2006. 220 с.
15. Траутманн, Франц. Керівництво по інтервізії. Інститут Трімбос (Інститут психічного здоров'я і залежностей Голландії). Управління ООН по наркотикам і злочинності. Проектне Бюро в Балтійських країнах, 2010. 18 с.
16. Хобзей Павло. Директор школи має вести колектив до змін. Освіта.ua. URL: <http://osvita.ua/school/reform/55280/>

17. Boissard P. L'évaluation formative: un outil de progression. URL:
<http://surl.li/ealag>
18. Rubin, S., & Schechter, N. (1997). Exploring the social construction of bereavement : Perceptions of adjustment and recovery in bereaved men. *American Journal of Orthopsychiatry*, 67, 279-289.